

HISTORIA

ELS DARRERS CENT ANYS A TAVERTET III

En l'aspecte econòmic s'havia destacat un pagès que, sense saber de lletra, es dedicava a la borsa, fent-se llegir el diari per la mestra o el rector. Es pot dir que era el banc del poble: agafava els diners de l'altra gent, amb els quals jugava a la borsa, pagant uns interessos més alts que els bancs. També hi havia homes que destacaven pel seu talent en aquests petits nuclis: uns en el negoci, altres en política, altres en l'administració i d'altres potser en picardia.

Fins ben entrat aquest segle, el Secretari sempre havia estat fill del poble. Ja en el segle passat hi havia representats a Tavertet diferents partits polítics: no hi faltaven liberals, conservadors, catalanistes ni republicans. Precisament hi havia un pagès arruïnat, no sé si degut a la política, que era un gran republicà i llegia un dels diaris més extremistes. D'ell s'explicava que quan una vegada va anar a confessar per Pasqua, en dir al confessor que feia un any que no s'havia confessat, el confessor l'amosnà per la seva tardança; però ell va respondre que quan tenia mossos, tan sols fessin

allò que els manava, ja en tenia prou; per tant, com que només estava manat confessar una vegada a l'any, ell ja complia.

També hi havia hagut algun carlí que havia seguit els caps Savalls i Cabrineti en diferents batalles.

És curiós el cas d'un veí del poble que tenia la dèria de ser poeta i que havia compost cançons i sàtires, una de les quals era dedicada a la conducció d'aigua de la Font del Saule al poble; la seva cançó li portà desavinences amb el Sr. Rector, ja que la conducció havia de passar pels seus terrenys; però, tot i que me l'havien explicada, no en recordo cap mot. El respost d'una de les que recordo deia:

"Si voleu anar al cel, us ensenyaré el camí d'anar-hi: no feu pecats, aneu a missa i a rosari, tam tipitam."

Una altra era de caire polític, amb motiu d'algunes eleccions. Per ella va ser avisat que no la cantés, perquè perillava la seva tranquil·litat. Igualment només en recordo el respost que deia:

"Ninc, garraninc, ninc, ninc. A Madrid toquen a rotllo, ninc, garraninc,

ninc, ninc, de Tavertet el sentim..."

Va fer un vers sobre ell mateix que deia així:

"A Vic em diuen en Joan dels cèntims, a Roda em diuen el poeta i a Tavertet em diuen en Joan de la Tereseta."

De fet era un home força boig. Quan, treballant amb altres homes, tenia alguna discussió en què no es posaven d'acord, ell marxava un tros lluny i ho discutia tot sol: com és natural, sempre acabava tenint la raó.

Un altre veí de Tavertet, de resultes d'haver sofert un judici, va escriure el judici d'en Carnestoltes, el qual havia de ser mort i enterrat el Dimecres de Cendra.

Com a Floflorea, únicament hi havia el cant de les caramelles, els Goigs del Roser, l'adoració dels pastors per Nadal amb els seus moltons elegantment vestits i enramats, mentre es recitaven les degudes poesies i, finalment, el foc a la plaça la Nit de Nadal que, per cert, acabà malament ja que, en una època en que una part del jovent no era gaire sana, es feren molts abusos de robar lle

nya dels llenyers del poble i fins de les cases de pagès i no pas les més riques; fins algun any van robar alguna perxera de fer pallers i llavors les autoritats privaren de fer aquest foc per a evitar abusos. El motiu de fer aquest foc crec que era rostir unes botifarres que es menjaven durant la nit amb el vi a dojo, acabant sempre amb alguna borratxera que era la causa de les malifetes.

És curiós el cas d'un any que, en sortir de la Missa del Gall -se celebrava a les cinc del matí- el mascver de Surroca va veure una carreta que tenien a punt de tirar al foc i va dir: "Aquesta carreta sembla la meva". Després d'haver-se-la mirada bé exclamà: "Si és la meva!" Dons sí, era la seva. Aquella nit la van anar a buscar a Surroca, que cau a una hora o més del poble, sota el cingle; l'hagueren de pujar desmuntada pel camí de ferradura, tant dolent, que sembla impossible. Després el bon pagès no tingué altre remei que pujar amb els bous, enganxar la carreta i donar la volta per Rupit, cosa que li costà tot un dia de camí.

Quan es matava alguna guilla, hi havia el costum de treure-li la pell, omplir-la de palla i, si a la casa hi havia algun bordegàs, a vegades s'ajuntava amb algun amic, anaven al que endeien "passejar la guilla pel veïnat", passant per totes les cases a recollir "la capta de la guilla" que les mestresses dona-

vende molt bona gana -qui quatre, qui cinc ous- mentre llançaven malediccions contra la guilla, contentes perquè aquella ja no mataria més gallines.

A finals del segle passat es dorà el cas d'un home, potser dels més pobres, però força espavilat, que va agafar una guilla novella i la pasejava dins una cistella tapada de les de portar aviram. Quan passava pel veïnat de La Parareda i Carous i li preguntaven com l'havia agafada, els contestava: "Aquí dalt, a Collsapalomeira amb un parany, amb una ratera"; quan passava pel Sot de la Vall, els deia: "Aquí dalt, a Collsalleixera, amb un parany, amb una ratera"; a Rupit els deia: "Aquí dalt, a la Palomera". Així es gua-

en algun llibre, del cas de l'Isidre Casals, molt conegut per ser un gran caçador de perdius, que apuntava sempre amb encert. També era molt famós en ensenyar gossos, essent un dels seus majors ingressos; li portaven molts gossos per ensenyar, fins i tot de Barcelona, per la qual cosa cobrava un tant cada mes, fins que els tenis ensenyats. Aquesta activitat li permetia de tenir molt bones amistats i algun diner a la butxaca.

D'anècdotes se'n podrien contar moltes i ben curioses, algunes de les quals transcriuré tot i que, segons com es mirin, poden semblar poc edificants.

Hi havia el costum de dir: "Per St. Miquel la beguda

Grup de gent des del poble i excursionistes per allà els anys 21 ó 22.

nyà la vida força temps amb la guilla i a tots els verals trobà el nom d'algun lloc per fer lligar el seu vers. Finalment, també crec que cal esmentar aquí, en cara que ja se n'ha parlat a alguna revista i potser

se'n puja al cel", ja que, com que el dia s'havia escurçat molt, els pagesos deixaven de fer la beguda a la tarda, cosa que es feia tot l'estiu, quan els dies són llargs.

Vet ací, doncs, que el masover de Monteis, tal vol-

ta per estalviar alguna calxalada, volgué deixar de fer la beguda alguns dies abans de l'indicat; no obstant, volgué que els bous tinguessin la mateixa estona de descans a l'hora acostumada. Així va dir al mosso: "Mira, noi, para els bous i mentrestant, per reposar una mica, sortirem a la vora del rocal a prendre vistes del Sot de la Vall. Així ho van fer i, com és natural, veieren com els bous de Novelles, Novelliques i El Pontí reposaven mentre els mossos feien la beguda corresponent. Quan el masover de Monteis veié que els de baix endreçaven el cistell per tornar a la feina, digué: "Bé, ja hauran reposat prou els bous. Serà qüestió de tornar-hi."

Al cap d'una bona estona s'adonà que la llaurada no avançava i, acostant-s'hi, veié que l'arada passava també pel mateix solc. Volgué amonestar el mosso, però ell li contestà: "Com que fa una estona hem fet veure que fèiem beguda, jo he pensat de fer veure també que llauràvem i estarem en paus". LLavors l'amo li va dir: "Tens raó, noi; això no passarà més. I així succeí.

Bonica astúcia la d'aquell home eixerit per a fer valer els seus drets.

Des Molí Bernat se'n poden contar igualment algunes històries interessants, tot i que potser d'un cert mal gust.

Hi havia hagut un moliner que, junt amb la seva mu-

ller, era molt amic de fer cap a les festes majors, fires i aplecs de la contrada; però con que tenien molta mainada i els era un destorb per a les seves safranades, trobaren la solució, amb bona o mala pensada, de deixar-los tancats dins d'una arca de les que hi posaven el gra, creient que allà els deixaven segurs, que d'aquesta manera no perillaven de caure al cingle ni de cap altre tropell. Tanmateix, vingué el dia que els més grans tingueren l'astúcia d'aixecar la tapa de l'arca i així pogueren sortir a respirar l'aire pur, puix que quina atmosfera hi devia haver dins del catau on fins i tot havien de fer les seves necessitats durant tot el dia! Quan creien que s'acostava l'hora de tornar els seus pares borts, un d'ells es posava de vigilant i, així que els veia emprendre l'empedrat de baixada, corria a donar l'avís i tots cuitaven a retornar al cau per estalviar-se una bona pallissa.

Hi havia hagut un altre moliner que també volia sempre la dona al seu costat, no per a anar a festes majors, sinó que, com que era molt gandul i en tenia la fama, se l'emporjava per fer-li fer les feines més carregoses: fer carbó de rabassó i les feines del camp; a més, ella havia de carregar les sàrries de carbó a la mula i al ruc i anar-les a vendre a Manlleu, fent quatre hores de mal camí i, per repòs, sovint havia de pu-

jar les sàrries a un tercer o un quart pis, feina pròpia d'homes. Després havia de proveir de queviures per tota la setmana i fer els encàrregs del veïnat, sense poder dinar amb prou feines, ja que el moliner li demanava comptes i si havia gastat més de la raó, hi havia males fregues. Per això, algun eixerit del poble els havia tret la cançó:

La molinera va al mercat
i el moliner no hi vol anar
La molinera vol sabates
i el moliner no li'n vol

/comprar.

Coses semblants o pitjors es podrien contar d'algun altre moliner, però crec que és millor deixar-les al tinter, perquè penso que ja n'hi ha prou per veure com en aquell racó tan pintoresc de la cinglera hi planava la felicitat. Sort que ha desaparegut el molí i ara només s'hi escola el remoreig de la font fresca i abundant, el cant dels rossinyols emboscats en les bardisses espesses i l'estrepit ferretec de la cascada en dies de grans pluges, que te per nom "El Salt del Molí Bernat".

No tot són facècies el que es pot explicar del Molí Bernat; també cal pensar en els centenars de quarters de blat que devien passar per les seves moles de pedra pesades i massisses, per a fer la farina amb què les mestresses feien el veritable pa de pagès

J SANGLAS